

Odnos mračne tetrade, zadovoljstva vezom i privrženosti partneru

Bukač, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:945093>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**ODNOS MRAČNE TETRADE, ZADOVOLJSTVA VEZOM I
PRIVRŽENOSTI PARTNERU**

Diplomski rad

Ivana Bukač

Mentor: izv.prof.dr.sc. Silvija Ručević

Osijek, 2019.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Studij: Diplomski studij psihologije

Ivana Bukač

**ODNOS MRAČNE TETRADE, ZADOVOLJSTVA VEZOM I
PRIVRŽENOSTI PARTNERU**

Diplomski rad

Društvene znanosti, polje psihologija, grana opća psihologija

Mentor: izv.prof.dr.sc. Silvija Ručević

Osijek, 2019.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum

Ivana Buksić, 0128051850
ime i prezime studenta, JMBAG

Odnos mračne tetrade, zadovoljstva vezom i privrženosti partneru

Sažetak: Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti mračne tetrade (subklinički narcizam, makijavelizam, subklinička psihopatija i svakodnevni sadizam), dimenzija nesigurne privrženosti partneru (izbjegavajuća i anksiozna privrženost) i zadovoljstva romantičnim odnosom. U istraživanju je sudjelovalo ukupno $N=298$ sudionika (89 muškog i 209 ženskog spola) spola u dobi između 18 i 35 godina koji su u romantičnom odnosu s drugom osobom. Sudionici su ispunjavali Kratki upitnik mračne trijade (Jones i Paulhus, 2014), Upitnik sadističkih tendencija (Paulhus i Jones, 2015), Upitnik privrženosti prema partneru (Fraley, Waller i Brennan, 2000; Kamenov i Jelić, 2003), Indeks zadovoljstva parova (Funk i Rogge, 2007) te upitnik sociodemografskih karakteristika konstruiran za potrebe ovog istraživanja. S ciljem utvrđivanja prediktora zadovoljstva u romantičnim odnosima, provedena je regresijska analiza kojom je dobiveno kako su psihopatija i izbjegavajuća privrženost negativni prediktori zadovoljstva u romantičnim odnosima. Nadalje, provedena je i ANOVA kojom je utvrđeno kako postoje spolne razlike u osobinama ličnosti mračne tetrade te na dimenziji izbjegavajuće privrženosti, pri čemu su muškarci na svakoj od subskala postizali više rezultate u odnosu na žene. Što se tiče dimenzije anksiozne privrženosti, nisu pronađene spolne razlike. Konačno, obrazloženi su dobiveni rezultati, kao i ograničenja, te preporuke budućim istraživanjima.

Ključne riječi: mračna tetrada, privrženost, zadovoljstvo romantičnim odnosom.

The Relationship between Dark Tetrad personality, relationship satisfaction, and romantic attachment

Abstract: The present study aimed to investigate the role of dark tetrad personality traits (subclinical narcissism, Machiavellianism, subclinical psychopathy and everyday sadism), and insecure attachment dimensions (attachment anxiety and attachment avoidance) on relationship satisfaction. The sample of the study composed of $N = 298$ (89 males, 209 female) participants, between 18 to 35 years old, engaged in romantic relationship. The participants completed Short Dark Triad Questionnaire (Jones i Paulhus, 2014), Varieties of Sadistic Tendencies Questionnaire (Paulhus i Jones, 2015), Experiences in Close Relationships Scale-Revised (Fraley, Waller i Brennan, 2000; Kamenov i Jelić, 2003), Couples Satisfaction Index (Funk i Rogge, 2007) and sociodemographic characteristics questionnaire, constructed for purposes of this research. Regression analysis was conducted in order to find out the predictors of relationship satisfaction. Results showed that psychopathy and avoidant attachment negatively predicted relationship satisfaction. Furthermore, ANOVA was also conducted and results revealed gender differences, with men being more prone to have higher scores on all the subscales of Dark Tetrad, but also on avoidant attachment subscale. No gender differences have been found for anxiety attachment subscale. The results were discussed in terms of potential limitations and importance for future research.

Keywords: Dark Tetrad, attachment, relationship satisfaction.

Sadržaj

Uvod	1
Cilj, problemi i hipoteze istraživanja	8
Cilj istraživanja.....	8
Problemi	8
Hipoteze	8
Metoda.....	9
Sudionici	9
Postupak prikupljanja podataka	9
Mjerni instrumenti	10
Rezultati	12
Rasprava	19
Metodološki nedostaci i praktične implikacije istraživanja.....	24
Zaključak	26
Literatura.....	27

Uvod

Ljubav predstavlja jednu od temeljnih emocija prisutnih kod ljudi. Iako postoje razne vrste ljubavi, većina ljudi ljubavno iskustvo, u pravom smislu riječi, traži kroz romantični odnos s kompatibilnim partnerom. Kako je to istaknuo Baumeister (1993; prema Levitt, Silver i Franco, 1996), romantični odnosi obično su oni od kojih primamo najznačajnije dobrobiti, ali isto tako i oni zbog kojih doživljavamo brojne poteškoće i pritiske.

Zadovoljstvo romantičnim odnosom jedna je od najistraživanijih varijabli u području intimnih odnosa (Uysal, 2016). Brojna istraživanja pokazala su kako je zadovoljstvo romantičnim odnosom vrlo važan aspekt zadovoljstva životom općenito. Primjerice, istraživanje u kojem su se ispitivali životni ciljevi mladih muškaraca i žena pokazalo je kako zadovoljavajuća intimna veza ili brak predstavlja najvažniji životni cilj (Roberts i Robins, 2000). Također, brojni istraživači otkrili su kako visoke razine zadovoljstva romantičnim odnosom povećavaju dobrobit osoba uključenih u taj odnos (Baumeister i Leary, 1995).

Rusbult, Martz i Agnew (1998) zadovoljstvo romantičnim odnosom definirali su kao omjer ugodnih i neugodnih emocija doživljenih u odnosu s drugom osobom koji je pod utjecajem razine do koje partner zadovoljava naše najvažnije potrebe. No, neki psiholozi smatraju da se bliski odnosi, baš kao i tržište, temelje na ekonomskom modelu dobitaka i gubitaka. Primjerice, teorija socijalne razmjene (Thibaut i Kelley, 1959; prema Aronson, Wilson i Akert, 2005) sugerira da se zadovoljstvo u odnosu temelji na pojedinčevoj procjeni u terminima dobitaka (npr. ostvarenje materijalnih dobara, veća dostupnost novca, društveni status) i gubitaka (npr. gubitak slobode, nove neprivačne obveze, nepoželjne osobine partnera), odnosno pozitivnih i negativnih aspekata veze. Važno je spomenuti kako je zadovoljstvo pozitivno povezano s odanosti koju pojedinac ima prema romantičnom odnosu. Prema tome, osobe će se smatrati zadovoljnim sve dok percipirani dobici nadmašuju percipirane gubitke, te će povratno percipirati veću odanost prema tom odnosu. Naravno, postoje određene individualne razlike u procjenjivanju dobitaka i gubitaka, pri čemu neće sve osobe jednako određene aspekte veze smatrati dobitkom, odnosno gubitkom. Što za nekoga predstavlja dobitak, za nekog drugog može predstavljati gubitak. Isto tako, ne pridaju sve osobe jednaku važnost određenim aspektima veze, pa će tako netko partnerovo darivanje smatrati jako velikim dobitkom, dok će za nekoga to biti manje važno. Nadalje, u obzir treba uzeti i razinu usporedbe, odnosno koliko se pojedinci uspoređuju u odnosu na prijašnja iskustva i događaje koji su oblikovali njihova očekivanja o tome kakva bi veza trebala biti. Prema tome, ukoliko postoji neravnoteža između percipiranih dobitaka i gubitaka u vezi i razine usporedbe, osoba će vjerojatno biti nezadovoljna vezom. Konačno, Walster, Walster i Berscheid (1978; prema

Hewstone i Stroebe, 2003) su u ovu teoriju uveli koncept pravednosti u odnosu, pri čemu navode kako su ljudi najsretniji u odnosima u kojima su dobici i gubici koje osoba doživljava te njezini doprinosi odnosu otprilike jednaki dobicima i gubicima druge osobe, odnosno partnera. Neravnoteža u tim odnosima doživljava se kao nepravedna nejednakost.

Dosadašnja istraživanja su pokazala da na procjenu zadovoljstva u romantičnim odnosima utječu i varijable poput osobina ličnosti. Osobine ličnosti mogu utjecati na to kako osoba gleda na odnos, kako donosi odluke, kako se ponaša u romantičnom odnosu, te, putem modeliranja ponašanja, na to kako će se partner ponašati prema njoj (Malouff, Schutte i Thorsteinsson, 2014). Osim toga, one su povezane i s načinom na koji osobe reagiraju na prijetnje u romantičnom odnosu (Brewer, Hunt, James i Abell, 2015). Pri tome, osobine ličnosti, osim direktnog utjecaja na zadovoljstvo u romantičnom odnosu, utječu i indirektno, odnosno na stavove o privrženosti, ciljeve i karakteristična ponašanja s kojima partneri ulaze u odnos (Ozer i Benet-Martinez, 2006). Jedan od najnovijih konstrukata iz psihologije ličnosti koji se ispituje u kontekstu zadovoljstva romantičnim odnosima je mračna tetrada (npr. Barelds, Dijkstra, Groothof i Pastoor, 2017).

Koncept mračne tetrade nastao je proširenjem mračne trijade ličnosti (Paulhus i Williams, 2002). Pri tome mračna tetrada, uz subklinički narcizam, makijavelizam i subkliničku psihopatiju koji su obuhvaćeni mračnom trijadom, obuhvaća i svakodnevni sadizam (Bertl, Pietschnig, Tran, Stieger i Voracek, 2017; Chabrol, Van Leeuwen, Rodgers i Séjourne, 2009; Plouffe, Smith i Saklofske, 2018).

Subklinički narcizam se može definirati kao skup osobina poput grandioznosti (vlastita veličina i ljepota), dominacije (pravo da se zapovijeda drugima), superiornosti (opća nadmoć pri usporedbi s ostalima) te osjećaja posjedovanja povlaštenih prava (pravo na veće i bolje stvari nego što to imaju drugi ljudi) (Paulhus, 2014). Za narcisoidne je osobe karakteristično da kontinuirano traže vanjsko odobravanje i divljenje drugih osoba. S druge pak strane, narcisoidne osobe najčešće nisu osjetljive na potrebe okoline u kojoj se nalaze, te druge ljude smatraju inferiornima što rezultira sasvim suprotnom vanjskom evaluacijom od one koju oni priželjkuju (Paulhus i Williams, 2002). Osim toga, osobe izraženijih narcisoidnih osobina ličnosti često racionaliziraju na način da u gotovo svakoj situaciji nastoje maksimizirati vlastitu dobit. Budući da konstantno nastoje maksimalno iskoristiti druge, narcisoidne su osobe obično vrlo vješte u tumačenju emocija drugih osoba (Konrath, Corneille, Bushman i Luminet, 2014). Dakle, narcisoidne osobe posjeduju vrlo razvijenu interpersonalnu inteligenciju koja im omogućava strateško glumljenje empatije s ciljem da od svoje okoline izvuku što veću korist. Kako navode Campbell i suradnici (2011, prema Hirschi i Jaensch, 2015) narcisoidni pojedinci

posjeduju izuzetnu sposobnost upravljanja dojmom o sebi, pri čemu je njihovo ponašanje povezano sa stjecanjem višeg društvenog statusa i moći što djeluje kao ego-pojačivač. Ukratko, narcisoidne osobe mogu se opisati kao grandiozni samo-promotori koji konstantno traže pažnju (Campbell i Miller, 2011). U kontekstu ostvarivanja romantičnih odnosa, Dufner i suradnici (2013; prema Holtzman i Donnellan, 2015) su utvrdili kako muškarci koji postižu visoke rezultate na mjerama narcizma, u usporedbi s onima koji postižu niske rezultate, češće pristupaju ženama na ulici. Prijašnja istraživanja narcizma u kontekstu romantičnih odnosa pokazala su kako su narcisoidne osobe vrlo privlačne i uspješne u kratkoročnim odnosima, dok u dugoročnim odnosima nastaju ozbiljni problemi (Campbell, Brunell i Finkel, 2006). Naime, narcizam karakteriziraju interpersonalne strategije i ponašanja relevantna za iniciranje i uspostavljanje odnosa s drugima. Kako bi ostvarile svoj cilj (grandioznost), narcisoidne osobe traže divljenje drugih, pristupajući na samouvjeren, šarmantan i zabavan način. No, kada moraju obraniti svoj superioran status, ovakve osobe imaju tendenciju omalovažavati one koje predstavljaju prijetnju njihovim grandioznim pogledima na sebe što rezultira socijalno neosjetljivim, sebičnim, hostilnim i agresivnim ponašanjima (Küfner, Nestler i Back, 2013). Primjerice, osobe koje postižu više rezultate na mjerama narcizma sklonije su krivnju za vlastite neuspjehe pripisivati drugima, hiperosjetljivo reagirati na kritiku, te iskorištavati druge (Morf i Rhodewalt, 2001). Posljedično, narcisoidne osobe nerijetko izbjegavaju produblјivanje odnosa s drugima te imaju smanjenu želju za intimnim odnosima (Campbell i Campbell, 2009).

Makijavelizam obuhvaća osobine i ponašanja poput emocionalne hladnoće, korištenje interpersonalnih strategija kako bi se manipuliralo drugima, ciničan pogled na svijet, nedostatak konvencionalne moralnosti, dvoličnost, nedostatak empatije i sklonost pripisivanja krivnje vanjskim čimbenicima (Christie i Geis, 1970; prema Southard, Noser, Pollock, Mercer i Zeigler-Hill, 2015; Fehr i sur., 1992; prema Leary i Hoyle, 2009; Paulhus i Williams, 2002). Istraživanje koje su proveli Stewart i Stewart (2006) pokazuje kako većina osoba koje postižu visoke rezultate na mjerama makijavelizma kao prioritete u životu navode želju za novcem, moći i kompeticijom, te kako im ljubav prema sebi, obiteljski problemi i struktura zajednice u kojoj žive nisu od velike važnosti. Također, pokazalo se kako su makijavelisti vrlo fleksibilni u socijalnim situacijama, odnosno kako su vrlo vješti u cjenkanju, stvaranju profitabilnih saveza i zauzimanju položaja vođe (Bereczkei, Deak, Papp, Perlaki i Orsi, 2013). Osobe izraženijih makijavelističkih osobina ličnosti obično su oprezne i kontemplativne u svojim ponašanjima, te se čini kako su svjesne vlastitih antisocijalnih ponašanja (Paulhus, 2014). Ukratko, makijavelisti se mogu opisati kao vrsni manipulatori. Budući da osobe izraženijih makijavelističkih osobina ličnosti imaju dispozicijsku sklonost manipulirati i iskorištavati

druge (Paulhus i Williams, 2002), u kontekstu intimnih odnosa ove osobe često koriste emocionalnu manipulaciju kako bi postigle određeni cilj (Abell, Brewer, Qualter i Austin, 2016). No, kada je riječ o makijavelistima u romantičnim odnosima, postoji još niz karakteristika. Figueredo i suradnici (2005) su utvrdili da su makijavelisti skloniji kratkoročnim vezama. Nadalje, Paulhus i Williams (2002) naglašavaju da su pojedinci izraženijih makijavelističkih osobina ličnosti promiskuitetniji od pojedinca kod kojih je izraženija neka druga mračna osobina, iako je kasnije utvrđeno da se ta promiskuitetnost više odnosila na njihov stav prema promiskuitetu nego na samo promiskuitetno ponašanje. Moguće je da kratkoročne strategije pri izboru partnera, koje makijavelisti obično koriste, nisu nužno doživotne. Naime, nameće se zdravorazumski zaključak da se i iz dugoročnih strategija, odnosno odnosa može izvući osobna korist koja je nerijetko veća od one koja se može izvući iz kratkoročnih.

Subklinička psihopatija se može definirati kao skup osobina ličnosti poput visoke impulzivnosti i traženja uzbuđenja te niske empatije i anksioznosti (Paulhus i Williams, 2002). Osobe koje postižu visoke rezultate na mjerama psihopatije najčešće karakterizira bezobzirnost, interpersonalna manipulacija te tendencija ka kriminalnim aktivnostima (Mahmut, Menictas, Stevenson i Homewood, 2011). No, važno je istaknuti kako kod osoba koje ostvaruju visoke rezultate na mjerama psihopatije zapravo ne dolazi do porasta motivacije za antisocijalnim ponašanjem zbog vjerovanja da će to ponašanje rezultirati ostvarivanjem njihova cilja. Naime, istraživanje koje je proveo Bernard (2013) pokazuje da je takvo ponašanje motivirano upravo nedostatkom motivacije za poželjne interpersonalne odnose, odnosno njihovom tendencijom da se uzdižu iznad ostalih koje doživljavaju inferiornima, odnosno kao instrumente za postizanje cilja. To se najbolje može vidjeti u rezultatima njegova istraživanja koji pokazuju da su ljudi koji postižu visoke rezultate na mjerama psihopatije vrlo nisko motivirani za socijalnu razmjenu kroz koju se stječe ugled osobe od povjerenja te ih upravo ovaj nedostatak motivacije u većini slučajeva marginalizira u socijalnoj okolini, što povratno povećava njihov osjećaj izuzetnosti, jedinstvenosti i superiornosti nad drugima. Zbog neustrašivosti i bezbrižnosti koja ih karakterizira, psihopati su ravnodušni prema svemu što nije direktno povezano s njima. Ovakav sklop kognitivne obrade prisutan kod psihopata zaslužan je za veće iskazivanje instrumentalne i reaktivne agresije jer zbog njega takvi pojedinci dvosmislene socijalne situacije percipiraju kao provokativne i prijeteće što smatraju nedopustivim te na to odgovaraju agresijom (Reidy, Shelley-Tremblay i Lilienfeld, 2011). Nadalje, kada je u pitanju izbor partnera, pokazalo se kako su pojedinci koji postižu visoke rezultate na mjerama psihopatije skloniji kratkoročnim vezama i taktikama kontrole za zadržavanje partnera koje potkopavaju svaku šansu za dugoročnom vezom, te da izvještavaju o velikom broju preljuba (Jones i Paulhus, 2010).

Istraživanje koje je proveo Rowe (1995; prema Buss, 2015) pokazalo je kako muškarci koji su na mjerama psihopatije postizali više rezultate, u usporedbi s muškarcima koji su postizali niže rezultate, obično ranije seksualno sazrijevaju, imaju spolne odnose s većim brojem osoba, imaju više nezakonite djece i za njih je vjerojatnije da će se razvesti od svojih žena. U istraživanju Brewera i suradnika (2015) utvrđeno je kako su sudionice koje su na subskali psihopatije postizale više rezultate, prilikom hipotetskog scenarija koji opisuje partnerovu nevjeru bile spremnije na osvetu (npr. vikati ili širiti glasine). Osim toga, u romantičnim odnosima ovakve se osobe često uključuju u psihološko igranje igara (Jonason i Kavanagh, 2010; prema Smoker i March, 2017). Ukratko, psihopati se mogu opisati kao okorjele, zlonamjerne osobe koje često nanose štetu drugima zbog vlastite impulzivnosti i traženja uzbuđenja (Lebreton, Binning i Adorno, 2006; Hall i Benning, 2006; prema Paulhus, 2014).

Naposljetku, *svakodnevni ili subklinički sadizam* može se definirati kao tendencija da se uživa u patnji drugih (Paulhus, 2014). Naime, sadizam karakteriziraju obrasci okrutnih i ponižavajućih ponašanja, kao i nanošenje psihičke, fizičke i seksualne boli drugima radi vlastitog užitka (O'Meara, Davies i Hammond, 2011). Beumeister (1996; prema Buckels, 2012) sadizam definira kao užitak ili zadovoljstvo uzrokovano patnjom drugih, ali kao i želju za postizanjem takvog zadovoljstva. Sadistima ozljeđivanje drugih pruža jedinstveno emocionalno iskustvo – uzbuđenje, ugodu, pa čak i seksualno uzbuđenje. Dakle, umjesto da izbjegavaju nanošenje boli drugima, kao što je moralno ispravno činiti, sadisti zapravo traže prilike za brutalnost i okrutnost. Spitzer, Feister, Gay i Pfohl (1991; prema Balakrishnan, Plouffe i Saklofske, 2017) predložili su konceptualizaciju sadizma kao osobine ličnosti koju karakterizira stvarna ili zamišljena uključenost u okrutna, ponižavajuća i agresivna ponašanja s ciljem ostvarivanja zadovoljstva ili dominantnosti. Ovakvom konceptualizacijom sadizma željeli su ukazati na varijabilnost ove osobine ličnosti jer ovakva ponašanja nisu rijetka. Naime, uživanje u okrutnosti prema drugima nerijetko se može vidjeti u svakodnevnim situacijama kod prosječnih ljudi, odnosno nekliničke populacije (Buckels, 2012). Empirijske provjere pokazale su kako je svakodnevni sadizam povezan s brojnim antisocijalnim ponašanjima i emocijama. Primjerice, svakodnevni sadizam predviđa delinkventna ponašanja, negativno je povezan s privrženosti roditeljima, a pozitivno je povezan s traženjem uzbuđenja, osobinama ličnosti nalik onima prisutnim kod graničnog poremećaja ličnosti, depresivnim simptomima, impulzivnošću te konzumacijom alkohola i droga među adolescentima (Plouffe i sur., 2018; Buckels, 2012). Buckels (2012) je ispitala agresivnost kod osoba koje postižu visoke rezultate na mjerama sadizma, pretpostavljajući da će se sadistička agresija razlikovati od agresije prisutne kod ostalih osobina mračne tetrade. Pokazalo se kako su sadisti, za razliku od

makijavelista, narcisa i psihopata, jedini spremni kažnjavati nevinog protivnika, odnosno reagirati agresijom kada ona nije izazvana od strane druge osobe, čak i ako je takvo ponašanje štetno za njih same. Dakle, osobe koje postižu visoke rezultate na mjerama subkliničkog sadizma sklone su naškoditi drugima u okolini u kojoj se nalaze, a pokazalo se kako se motivacija koja se nalazi u podlozi takvog štetnog ponašanja djelomično može pripisati negativnoj povezanosti sadizma s vrijednostima kao što su dobronamjernost i utilitarizam (Balakrishnan i sur., 2017). Ukratko, sadisti se mogu opisati kao osobe koje su spremne nanijeti fizičku ili psihičku štetu drugima zbog užitka koji im pruža patnja drugih (Buckels, Jones i Paulhus, 2013). Primjer takvih osoba su trolovi na Internetu (Buckels, Trapnell i Paulhus, 2014).

Istraživanja su također pokazala kako su osobine ličnosti mračne tetrade povezane s privrženosti partneru (npr. Brewer i sur., 2018). Primjerice, istraživanje koje su proveli Rohman, Neumann, Herner i Bierhoff (2012) pokazalo je kako je grandiozni narcizam (kojeg karakterizira otvoreno izražavanje osjećaja superiornosti i prava) povezan s niskim razinama izbjegavajuće privrženosti, dok je ranjivi narcizam (kojeg karakterizira obrambena i nesigurna grandioznost koja prikriva osjećaje neadekvatnosti, nekompetentnosti i neugodnih emocija) pozitivno povezan s anksioznom privrženosti. Nadalje, brojna istraživanja pokazuju da makijavelizam dijelom potječe od ranih odnosa s neekspresivnim i restriktivnim roditeljima, slično kao što se razvija izbjegavajuća privrženost (Guterman, 1970; Ojha, 2007). No, čini se kako su, uz izbjegavanje, u romantičnim odnosima prisutne i određene karakteristike anksiozne privrženosti. Naime, neki autori pronašli su da makijaveliste karakterizira neravnoteža u emocionalnom funkcioniranju te doživljavanje neugodnih emocija kao što su povećana anksioznost i depresivni simptomi (Jakobwitz i Egan, 2006; Paulhus i Williams, 2002). Kada je riječ o psihopatiji, istraživanje koje su proveli Mack, Hackeny i Pyle (2011) pokazuje da su osobe koje su na mjerama izbjegavajuće i anksiozne privrženosti postizale visoke rezultate također imale i određene psihopatske osobine ličnosti, kao što su niska empatija, manipulativnost te sklonost antisocijalnim ponašanjima. Konačno, povezanost sadizma i privrženosti u romantičnim odnosima nije mnogo istraživana, no uzevši u obzir ranije spomenute karakteristike sadizma razumno je, kao i kod ostalih sastavnica mračne tetrade, očekivati povezanost s nekim od stilova nesigurne privrženosti. Osim toga, privrženost se također pokazala povezanom s načinom na koji osobe percipiraju romantični odnos (Collins i Read, 1990), kao i s bračnim i seksualnim zadovoljstvom (Butzer i Campbell, 2008).

Iako je teorija privrženosti prvenstveno razvijena u kontekstu objašnjavanja prirode povezanosti djeteta s roditeljima, kao i utjecaju te povezanosti na buduću prilagodbu i ponašanja

tijekom života (Bowlby, 1969; prema Fraley, 2002), Hazan i Shaver (1987) su ovaj konstrukt proširili i na interpersonalne odnose, odnosno romantičnu ljubav. Prema autorima razlikujemo tri tipa privrženosti u romantičnim odnosima, odnosno sigurnu privrženost, te anksiozan i izbjegavajući tip kao dimenzije nesigurne privrženosti. Sigurna je privrženost, u odnosu na nesigurnu, povezana s više međuovisnosti, obvezivanja, povjerenja, zadovoljstva u romantičnom odnosu, kao i češćim doživljavanjem ugodnih emocija (Simpson, 1990).

Za razliku od sigurno privrženih osoba, nesigurno privržene osobe najčešće razvijaju internalne radne modele sebe kao manje vrijednih ljubavi, dok druge vide kao nepredvidljive, opasne ili nepouzdana (Brennan, Clark i Shaver, 1998). Ovakve internalne reprezentacije iskrivljuju percepciju sebe i drugih, te uzrokuju problematične interpersonalne odnose u odrasloj dobi (Hazan i Shaver, 1987). Kao što je već rečeno, nesigurna privrženost može biti izbjegavajuća ili anksiozna. Izbjegavajuća privrženost odražava stupanj do kojeg su bliskost i emocionalna intimnost u odnosima osobi ugodni (Simpson i Rholes, 2012). Visoko izbjegavajuće privržene osobe obično imaju negativne poglede na romantične partnere te pozitivne, ali ponekad krhke poglede na same sebe. Takve osobe teže stvoriti i održati neovisnost, kontrolu i autonomiju u odnosima s drugima zato što one vjeruju da je traženje emocionalne bliskosti s romantičnim partnerom nešto što je nemoguće ili nepoželjno. Takva vjerovanja motiviraju izbjegavajuće osobe na korištenje udaljavajućih ili deaktivirajućih strategija suočavanja kojima oni obrambeno suzbijaju negativne misli i emocije kako bi unaprijedili vlastitu neovisnost, odnosno autonomiju. S druge strane, nisko izbjegavajuće privržene osobe, odnosno sigurno privržene osobe intimnost s drugom osobom smatraju ugodnom te su voljne ovisiti o drugima ili pustiti drugima da o njima ovise (Simpson i Rholes, 2012). Anksiozna privrženost odnosi se na procjenjivanje stupnja u kojem osoba brine da će biti nedovoljno cijenjena ili napuštena od strane partnera (Simpson i Rholes, 2012). Visoko anksiozno privržene osobe vrlo mnogo ulažu u odnos te čeznu za što većom emocionalnom bliskošću s partnerom kako bi se osjećale što sigurnije. Ove osobe imaju negativne poglede na same sebe te zaštitničke, ali nadobudne poglede na partnera. Ove konfliktne percepcije anksiozne osobe dovode do preispitivanja vlastite vrijednosti, zabrinutosti oko gubitka partnera zbog čega ostaju oprezne kada su u pitanju znakovi koji upućuju na partnerovo udaljavanje. One su motivirane za povećanje osjećaja sigurnosti što dovodi do toga da se ponašaju na načine koji ponekad mogu gušiti ili izludjeti partnera. Zato što anksiozne osobe ne znaju mogu li računati na partnera, njihovi radni modeli pojačavaju distres čineći tako da se one osjećaju još nesigurnijima. Sukladno tomu, kada su u stanju distresa anksiozne osobe teže korištenju strategija suočavanja usmjerenih na emocije, što održava ili pojačava njihovu zabrinutost te

često njihov sustav privrženosti održava aktivnim. Ovo djelomično objašnjava zašto anksiozne osobe tipično imaju manje zadovoljavajuće i loše prilagođene odnose s drugima. Za razliku od njih, nisko anksiozno privržene osobe, odnosno sigurno privržene osobe nemaju ovakvih kroničnih briga (Simpson i Rholes, 2012). Kasnije su brojni autori nastavili istraživati korelate privrženosti u odrasloj dobi, kao i njihovu povezanost s održavanjem i prekidanjem romantičnih odnosa (npr. Stackert i Bursik, 2003, Butzer i Campbell, 2008).

Pregledom ranijih istraživanja koja su ispitivala odnos privrženosti u odrasloj dobi i osobina ličnosti mračne tetrade možemo zaključiti da rezultati nisu jednoznačni. Osim toga, svakodnevni je sadizam, kao posljednje dodana sastavnica mračne tetrade, nešto slabije istraživano u kontekstu privrženosti i zadovoljstva u romantičnim odnosima. Također, u većini dosadašnjih istraživanja zanemarivane su spolne razlike u odnosima među osobinama ličnosti mračne tetrade i zadovoljstva u romantičnim odnosima, odnosno moderatorska uloga spola. S obzirom na navedeno u nastavku su prikazani cilj i problemi ovog istraživanja.

Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja

Ispitati odnos osobina ličnosti mračne tetrade (makijavelizam, narcizam, psihopatija i subklinički sadizam), dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima, te spolne razlike u ispitivanim varijablama.

S obzirom na cilj istraživanja postavljeni su sljedeći problemi:

Problemi

1. Ispitati postoje li spolne razlike u različitim osobinama ličnosti mračne tetrade, dimenzijama privrženosti partneru i zadovoljstvu u romantičnim odnosima.
2. Ispitati odnos osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima.
3. Ispitati mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru.

Hipoteze

H1: Muškarci, u odnosu na žene, postizati će više rezultate na svim subskalama mračne tetrade i subskali izbjegavajuće privrženosti, dok će žene postizati više rezultate na subskali anksiozne privrženosti.

H2: Zadovoljstvo u romantičnim odnosima bit će negativno povezano s osobinama ličnosti mračne tetrade te dimenzijama izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru.

H3: Osobine ličnosti mračne tetrade i dimenzije izbjegavajuće i anksiozne privrženosti bit će značajni negativni prediktori zadovoljstva u romantičnim odnosima.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je ukupno sudjelovalo $N = 298$ sudionika (209 žena i 89 muškaraca) koji su trenutačno u romantičnom odnosu s drugom osobom, pri čemu se u obzir nije uzimala duljina romantičnog odnosa. Dob sudionika kretala se u rasponu od 18 do 35 godina, a prosječna dob iznosila je $M = 26.72$ ($SD = 4.35$) godine. Od ukupnog broja sudionika, heteroseksualne orijentacije bilo je njih 285 (95.6%), homoseksualne orijentacije bilo je njih troje (1 %), a biseksualne orijentacije bilo je 10 (3.4 %) sudionika. Što se tiče završenog stupnja obrazovanja, osnovnu i srednju školu završilo je 36.2% ($N = 108$) sudionika, a višu i visoku školu završilo je 63.8% ($N = 190$) sudionika. Od ukupnog broja sudionika, studenata je bilo 26.2 % ($N = 78$), zaposlenih njih 63.4% ($N = 189$), a nezaposlenih 10.4 % ($N = 31$) osoba. Prosječan broj prijašnjih partnera kod sudionika bio je $M = 3.8$ ($SD = 4.46$), a prosječno trajanje trenutnog romantičnog odnosa iznosilo je $M = 4.6$ godina ($SD = 45.08$). Što se tiče prekidanja romantičnog odnosa s trenutnim partnerom u prošlosti, to je učinilo 64 (21.5%) sudionika. Konačno, od ukupnog broja sudionika, njih 158 (53%) stanovalo je s partnerom, a njih 69 (23.2%) bilo je u braku.

Postupak prikupljanja podataka

Istraživanje je provedeno putem Interneta na način da je poveznica na kojoj su se nalazili upitnici i upute za njihovo ispunjavanje prosljeđivana ciljanoj populaciji. U istraživanju su mogli sudjelovati svi oni između 18 i 35 godina koji su trenutačno u romantičnom odnosu s drugom osobom, što je bilo navedeno i u uputi za sudjelovanje u istraživanju. Poveznica je uglavnom bila prosljeđivana metodom snježne grude putem društvenih mreža (npr. *Facebook*). Za ispunjavanje upitnika bilo je potrebno otprilike 15 minuta, što je bilo navedeno i na početku samog obrasca s upitnicima. Na početku je također bila napisana kratka uputa kojom je naglašeno kako je istraživanje u potpunosti anonimno i dobrovoljno, te da je u bilo kojem trenutku moguće odustati od sudjelovanja. Također, naveden je i e-mail istraživača ukoliko su sudionici željeli slati eventualne upite vezane uz provedeno istraživanje. Nakon upute slijedili su upitnici Kratka skala mračne trijade, Upitnik sadističkih tendencija, Upitnik privrženosti

prema partneru, Indeks zadovoljstva parova te Upitnik demografskih karakteristika koji je konstruiran za potrebe ovog istraživanja, a kojim su se prikupljali podaci o spolu, dobi, završenom stupnju obrazovanja, radnom statusu, seksualnoj orijentaciji, broju prijašnjih romantičnih partnera i nekim obilježjima sadašnjeg romantičnog odnosa.

Mjerni instrumenti

Kratki upitnik mračne trijade (*engl. Short Dark Triad-SD3*; Jones i Paulhus, 2014) sastoji se od tri subskale (makijavelizam, narcizam i psihopatija) te sadržava ukupno 27 čestica (svaka subskala po devet čestica). Zadatak sudionika je označiti stupanj svog slaganja za svaku od čestica koristeći skalu Likertovog tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama, a viši rezultat ukazuje na veću izraženost pojedine osobine ličnosti. Koeficijenti pouzdanosti subskala na različitim uzorcima u ranijim istraživanjima kretali su se u rasponu od $\alpha = .70$ do $\alpha = .80$ (Jones i Paulhus, 2014). Pouzdanosti subskala na hrvatskom uzorku u prethodnim istraživanjima bile su umjereno visoke, odnosno $\alpha = .74$ za makijavelizam, $\alpha = .69$ za narcizam i $\alpha = .73$ za psihopatiju (Wertag, Vrselja i Tomić, 2011). Pouzdanosti subskala na uzorku ovog istraživanja iznosile su $\alpha = .73$ za makijavelizam, $\alpha = .53$ za narcizam, te $\alpha = .74$ za psihopatiju. Korelacije među dimenzijama mračne trijade kretale su se od $r = .44$, $p < .01$ za narcizam i makijavelizam do $r = .62$, $p < .01$ za psihopatiju i makijavelizam.

Upitnik sadističkih tendencija (*engl. Varieties of Sadistic Tendencies-VAST*; Paulhus i Jones, 2015) koristi se za mjerenje subkliničkog sadizma te se sastoji od 16 čestica. Čestice 1-7 mjere Vikarijski sadizam (uživanje u gledanju dok se drugima nanosi šteta), dok čestice 8-16 mjere Izravni sadizam (uživanje u fizičkom ili verbalnom nanošenju štete drugima). Zadatak sudionika je procijeniti vlastito slaganje sa svakom od čestica na skali Likertova tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama, a viši rezultat ukazuje na više izraženu osobinu sadizma. Koeficijenti pouzdanosti u ranijim istraživanjima za subskale kretali su se od $\alpha = .77$ do $\alpha = .83$ za Izravni sadizam te $\alpha = .81$ do $\alpha = .84$, za Vikarijski sadizam, dok je pouzdanost cijele skale iznosila od $\alpha = .85$ do $\alpha = .92$ (Buckels i sur., 2014). Pouzdanost na uzorku ovog istraživanja iznosila je $\alpha = .79$ za vikarijski sadizam, $\alpha = .70$ za direktni sadizam, dok je pouzdanost ukupne skale iznosila $\alpha = .82$.

U ovom istraživanju koristi se ukupni rezultat na Upitniku sadističkih tendencija. Slično prethodnim istraživanjima (npr. Book i suradnici, 2016; Klann, 2017), korelacije sadizma s

pojedininim osobinama mračne trijade kretale su se od $r = .33, p < .01$ za narcizam i sadizam do $r = .58, p < .01$ za psihopatiju i sadizam.

Upitnik privrženosti prema partneru-skraćena verzija (*engl. Experiences in Close Relationships-Revised-ECR-R*; Fraley, Waller i Brennan, 2000; Kamenov i Jelić, 2003) korišten je za procjenu dimenzija privrženosti partneru. Upitnik sadrži ukupno 18 čestica te se sastoji od dviju subskala. Prva subskala uključuje neparne čestice te mjeri dimenziju izbjegavajuće privrženosti (doživljaj neugode zbog bliskosti i ovisnosti o drugima), dok druga subskala uključuje parne čestice te mjeri dimenziju anksiozne privrženosti (strah od odbijanja ili napuštanja). Zadatak sudionika je procijeniti vlastito slaganje sa svakom od čestica na skali Likertova tipa od 1 (uopće se ne slažem) do 7 (potpuno se slažem). Ukupni rezultat na pojedinoj subskali formira se kao aritmetička sredina sudionikovih odgovora na odgovarajućim česticama, a niži rezultat ukazuje na manje izraženu pojedinu dimenziju privrženosti kod sudionika. Povezanost anksiozne i izbjegavajuće privrženosti bila je niska ($r = .30, p < .01$). Koeficijenti pouzdanosti za subskale kretali su se od $\alpha = .80$ do $\alpha = .88$ za skalu izbjegavanja te $\alpha = .80$ do $\alpha = .83$ za skalu anksioznosti (Kamenov i Jelić, 2003). Pouzdanost na uzorku ovog istraživanja iznosila je $\alpha = .81$ za skalu izbjegavanja, te $\alpha = .83$ za skalu anksioznosti.

Indeks zadovoljstva parova (*engl. Couples Satisfaction Index-CSI*; Funk i Rogge, 2007) korišten je za procjenu razine zadovoljstva romantičnim odnosom, te je korištena verzija koja sadrži 16 čestica (npr. "Odnos s partnerom me usređuje." ili "S partnerom imam topao i ugodan odnos."). Zadatak sudionika je procijeniti vlastito slaganje sa svakom od čestica na skalama Likertovog tipa od 0 (iznimno nesretan/na) do 6 (savršeno), od 5 (cijelo vrijeme) do 0 (nikada), te od 0 (uopće nije istinito) do 5 (u potpunosti istinito). Ukupni rezultat formira se kao suma svih odgovora, a viši rezultat ukazuje na veću razinu zadovoljstva u romantičnom odnosu. Koeficijent pouzdanosti upitnika iznosi $\alpha = .98$ (Funk i Rogge, 2007). Pouzdanost upitnika na uzorku ovog istraživanja iznosila je $\alpha = .97$.

Rezultati

Prije analize podataka provjereno je zadovoljavaju li rezultati na navedenim subskalama i upitnicima pretpostavku o normalnosti distribucije. U Tablici 1 nalaze se deskriptivni podaci za svih sedam varijabli, te rezultati Kolmogorov-Smirnovljevog (K-S) testa kojim je testiran normalitet distribucija. Kao što je vidljivo iz tablice, distribucije svih varijabli značajno odstupaju od normalne.

Tablica 1. Deskriptivna statistika za dimenzije mračne tetrade, privrženosti romantičnom partneru i zadovoljstvo u romantičnim odnosom ($N = 298$).

Varijabla	M	SD	Ostvareni raspon rezultata	Teorijski raspon rezultata	K-S
Mračna tetrada					
Makijavelizam	2.75	0.65	1.22	4.56	1 – 5 0.06*
Narcizam	2.69	0.54	1.11	4.44	1 – 5 0.06**
Psihopatija	2.04	0.64	1.00	4.67	1 – 5 0.12**
Sadizam	1.80	0.55	1.00	4.38	1 – 5 0.15**
Privrženost partneru					
Izbjegavajuća privrženost	2.35	1.07	1.00	6.33	1 – 7 0.10**
Anksiozna privrženost	2.87	1.20	1.00	5.89	1 – 7 0.08**
Zadovoljstvo romantičnim odnosom	4.34	0.74	0.56	5.06	0 – 6 0.17**

Napomena: K-S = Kolmogorov Smirnovljev test

* $p < .05$, ** $p < .01$

No, Field (2009) naglašava da se ne treba u potpunosti osloniti na K-S test zbog njegovih ograničenja (npr. više je osjetljiv u blizini centra razdiobe nego na repovima) te predlaže da ga se koristi u kombinaciji s drugim pokazateljima normalnosti distribucije, kao što su to asimetričnost (skewness) i spljoštenost (kurtosis). Indeksi asimetričnosti i spljoštenosti prikazani su u Tablici 2. Iako je prihvatljivi raspon indeksa asimetričnosti i spljoštenosti između -1.5 i $+1.5$ (Tabachnick i Fidell, 2001), Kline (1998) navodi da za varijable koje značajno odstupaju od normalne distribucije opravdano primijeniti parametrijske testove ako je indeks asimetričnosti < 3 te indeks spljoštenosti < 10 . Budući da se sve vrijednosti indeksa asimetričnosti i spljoštenosti nalaze unutar ovog raspona, u daljnjoj obradi rezultata opravdano je koristiti parametrijske postupke.

Tablica 2. Indeksi asimetričnosti i spljoštenosti za dimenzije mračne tetrade, privrženosti romantičnom partneru i zadovoljstva romantičnim odnosom ($N = 298$).

Varijabla	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Mračna tetrada		
Makijavelizam	0.14	-0.28
Narcizam	0.11	0.20
Psihopatija	0.87	1.07
Sadizam	1.41	2.53
Privrženost partneru		
Izbjegavajuća privrženost	0.65	0.03
Anksiozna privrženost	0.49	-0.59
Zadovoljstvo romantičnim odnosom	-1.63	3.59

Usporedba žena i muškaraca na ispitivanim varijablama

Nakon prikaza deskriptivne statistike i provjere normaliteta distribucija, jednostavnom analizom varijance (ANOVA) ispitane su spolne razlike u osobinama ličnosti mračne tetrade, dimenzijama privrženosti i zadovoljstvu u romantičnim odnosima. Kao mjera veličine učinka korištena je multivarijatna kvadrirana eta (η^2) (Tabachnick i Fidell, 2007). Prema Cohenu (1988) granične vrijednosti za ovaj indikator su sljedeće: .01 = mali učinak, .06 = srednja veličina učinka, te .14 = veliki učinak. Levenovim testom ispitana je homogenost varijance zavisnih varijabli na pojedinim razinama nezavisne varijable. Kao što se može vidjeti u Tablici 3, preduvjet o homogenosti varijance bio je zadovoljen za sve varijable, izuzev sadizma zbog čega je zaključke koji se temelje na navedenoj varijabli potrebno interpretirati s oprezom.

Kao što je vidljivo iz Tablice 3, usporedbom muškaraca i žena na prethodno spomenutim varijablama utvrđeno je postojanje spolnih razlika na makijavelizmu, narcizmu, psihopatiji i sadizmu pri čemu su muškarci na svim navedenim varijablama postizali više rezultate. Veličine učinaka kretale su se od malih do velikih. Slično tome, muškarci su češće izvještavali i o izbjegavajućoj privrženosti, međutim, veličina učinka je mala. Suprotno tome, muškarci i žene su, u prosjeku, postizali podjednake rezultate na anksioznoj privrženosti, kao i na mjeri zadovoljstva romantičnim odnosom.

Tablica 3. Rezultati jednosmjerne analize varijance za dimenzije mračne tetrade, privrženosti romantičnom partneru i zadovoljstvo romantičnim odnosom s obzirom na spol ($N=298$).

	Levene's	ANOVA		Muški		Ženski	
	$F_{(1, 296)}$	$F_{(1, 296)}$	η^2	M	SD	M	SD
M	2.03	5.99*	.02	2.89	.069	2.69	.045
N	0.13	4.66*	.02	2.79	.056	2.64	.037
P	0.81	34.64**	.11	2.36	.065	1.90	.042
S	30.76**	140.02**	.33	2.29	.047	1.60	.031
IP	0.93	13.24**	.04	2.69	.111	2.20	.072
AP	1.69	0.08	.01	2.90	.127	2.85	.083
ZRO	0.06	0.01	.01	4.34	.079	4.34	.051

Napomena. M = Makijavelizam; N = Narcizam; P = Psihopatija; S = Sadizam; IP = Izbjegavajuća privrženost; AP = Anksiozna privrženost; ZRO = Zadovoljstvo romantičnim odnosom

η^2 = multivarijatna eta-kvadrat

* $p < .05$, ** $p < .01$.

Odnos osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima

Kako bi se ispitao odnos osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima najprije je provedena korelacijska analiza. S obzirom da su utvrđene značajne spolne razlike na gotovo svim varijablama odnosi među njima su ispitani uz kontrolu spola (parcijalna korelacija). Rezultati su prikazani u Tablici 4.

Kao što se može vidjeti u Tablici 4, nakon kontrole spola, dobiveno je kako su mlađi sudionici postizali značajno više rezultate na svim subskalama mračne tetrade. Nadalje, gotovo sve osobine ličnosti mračne tetrade bile su značajno i pozitivno povezane s obje dimenzije privrženosti. Izuzetak je narcizam koji nije bio značajno povezan s izbjegavajućom privrženosti. Drugim riječima, sudionici koji su postizali više rezultate na subskalama makijavelizma, psihopatije i sadizma su, u prosjeku, izvještavali o izbjegavajućoj i anksioznoj privrženosti svojim partnerima, dok su sudionici koji su više rezultate postizali na subskali narcizma izvještavali o anksioznoj privrženosti prema partneru. Treba napomenuti da su i izbjegavajuća i anksiozna dimenzija privrženosti najnižu korelaciju imale s osobinom narcizma.

Tablica 4. Interkorelacije među ispitivanim varijablama, uz kontrolu spola ($N = 298$).

Varijabla	Dob	M	N	P	S	IP	AP	ZRO
Dob	—	-.16**	-.12*	-.19**	-.13*	.04	-.11	-.05
M		—	.43**	.62**	.33**	.19**	.40**	-.12*
N			—	.46**	.31**	.10	.14*	-.07
P				—	.51**	.28**	.39**	-.21**
S					—	.28**	.35**	-.22**
IP						—	.30**	-.47**
AP							—	-.26**
ZRO								—

Napomena: *M* = Makijavelizam; *N* = Narcizam; *P* = Psihopatija; *S* = Sadizam; *IP* = Izbjegavajuća privrženost; *AP* = Anksiozna privrženost; *ZRO* = Zadovoljstvo romantičnim odnosom

* $p < .05$; ** $p < .01$.

Kada je riječ o zadovoljstvu romantičnim odnosom, anksiozna i izbjegavajuća privrženost bile su povezane s većim nezadovoljstvom u romantičnim odnosima. Slično tome, osobe koje su na subskalama makijavelizma, psihopatije i sadizma postizale više rezultate su izvještavale o manje zadovoljavajućem romantičnom odnosu. Konačno, nije utvrđena značajna povezanost dobi i zadovoljstva u romantičnim odnosima.

Kako bi se ispitaio doprinos mračnih osobina ličnosti i dimenzija privrženosti objašnjenju zadovoljstva romantičnim odnosom, provedena je hijerarhijska regresijska analiza. U prvom koraku, na temelju korelacijske analize, kao prediktor uključen je spol sudionika, u drugom koraku osobine ličnosti mračne tetradе (makijavelizam, narcizam, psihopatija i sadizam), u trećem koraku dimenzije privrženosti (anksiozna privrženost i izbjegavajuća privrženost), a u četvrtom koraku uključene su interakcije spola i pojedine osobine ličnosti mračne tetradе te dimenzije privrženosti. Rezultati hijerarhijske regresijske analize prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Doprinos varijabli spol, dimenzija mračne tetrade, privrženosti romantičnom partneru u objašnjenju razine zadovoljstva u romantičnim odnosima ($N=298$).

Kriterij/prediktor	Zadovoljstvo romantičnim odnosom		
	β		
1. korak			
Spol	-.00	ΔR^2	.00
		F	0.33
2. korak			
Spol	-.17*	ΔR^2	.07**
Makijavelizam	.02	F	3.75**
Narcizam	.04		
Psihopatija	-.19*		
Sadizam	-.19*		
3. korak			
Spol	-.14*	ΔR^2	.17**
Makijavelizam	.07	F	11.57**
Narcizam	.00		
Psihopatija	-.09		
Sadizam	-.06		
Anksiozna privrženost	-.13*		
Izbjegavajuća privrženost	-.41**		
4. korak			
Spol	-.16*	ΔR^2	.03**
Makijavelizam	-.03	F	7.63**
Narcizam	.08		
Psihopatija	-.76*		
Sadizam	.33		
Anksiozna privrženost	.25		
Izbjegavajuća privrženost	-.49*		
Makijavelizam x Spol	.12		
Narcizam x Spol	-.09		
Psihopatija x Spol	.69*		
Sadizam x Spol	-.38		
Anksiozna privrženost x Spol	-.41		
Izbjegavajuća privrženost x Spol	.07		

Napomena. Spol: Muškarci -1, Žene-2; * $p < .05$. ** $p < .01$.

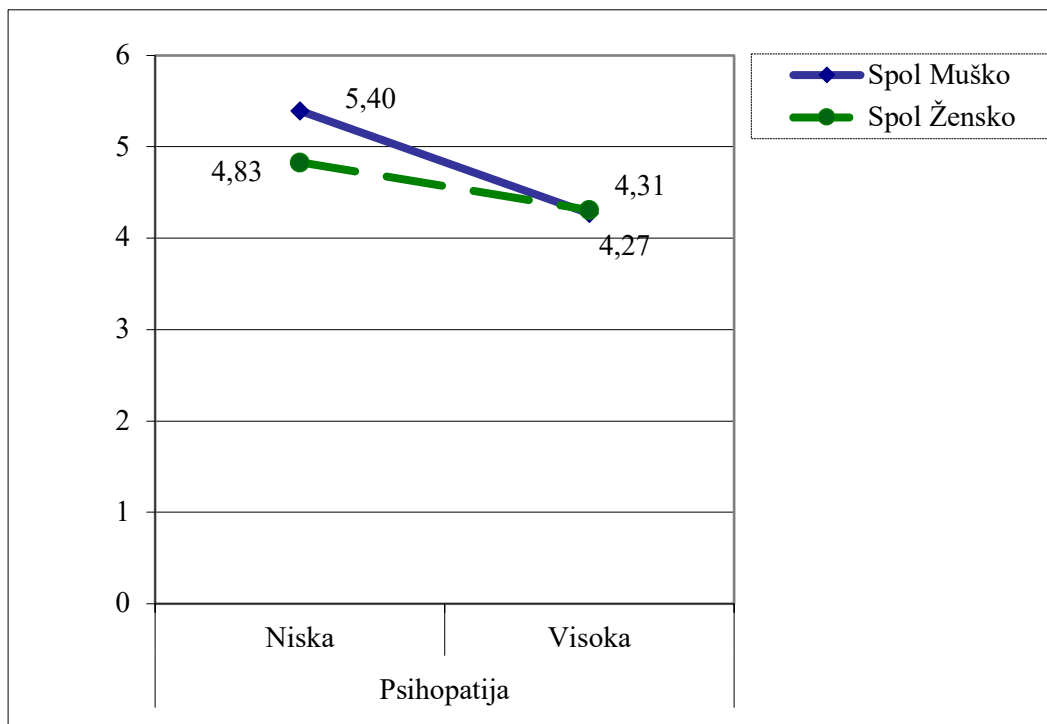
U prvom koraku regresijske analize u kojoj je uključena varijabla spol sudionika model se nije pokazao značajnim u objašnjenju kriterija. No, uvođenjem osobina ličnosti mračne tetrade u drugom koraku, spol postaje značajnim prediktorom, pri čemu su žene romantični odnos procjenjivale više zadovoljavajućim nego muškarci. Od dimenzija mračne tetrade, značajnim negativnim prediktorima u ovom koraku pokazali su se psihopatija i sadizam. Treba spomenuti da iako je utvrđena značajna povezanost makijavelizma i zadovoljstva romantičnim odnosima (Tablica 4), u ovom koraku makijavelizam nije bio značajni prediktor zadovoljstva romantičnim odnosom. Jedno od mogućih objašnjenja je visoka povezanost psihopatije i makijavelizma (Tablica 4). Sveukupno, ovaj model pokazao se značajnim u objašnjenju kriterija, odnosno mračnim osobinama ličnosti objašnjeno je 6.9% varijance kriterija.

Nadalje, uvođenjem dimenzija privrženosti u trećem koraku psihopatija i sadizam prestaju biti značajnim prediktorima. Ovi rezultati sugeriraju postojanje medijacije. Budući da rezultati ukazuju na smanjenje učinka psihopatije i sadizma kao prediktora zadovoljstva romantičnim odnosom nakon uvođenja varijabli anksiozne i izbjegavajuće privrženosti, zasebnim je metodama ispitana mogućnost medijacije. Baron i Kenny (1986), Judd i Kenny (1981), te James i Brett (1984) govore kako pri utvrđivanju postoji li medijacija trebaju biti ispunjena četiri uvjeta: (1) prediktor mora biti predviđati kriterij, (2) prediktor mora predviđati medijator, (3) medijator mora predviđati kriterij nakon kontrole prediktora, i (4) kako bi se utvrdilo da medijator u potpunosti utječe na povezanost između prediktora i kriterija, kontrolom medijatora korelacija između prediktora i kriterija treba biti nula. S obzirom da su svi uvjeti nužni za utvrđivanje medijacije bili zadovoljeni, zaključeno je da izbjegavajuća privrženost djeluje kao medijator povezanosti između psihopatije i zadovoljstva romantičnim odnosom. Isto je ispitano i za anksioznu privrženost, za koju je također zaključeno da djeluje kao medijator povezanosti između psihopatije i zadovoljstva romantičnim odnosom, pri čemu je riječ o parcijalnoj medijaciji, budući da se učinak prediktora nakon uključivanja smanjio, ali je i dalje ostao značajnim.

Nadalje, anksiozna i izbjegavajuća privrženost su se u trećem koraku pokazale značajnim negativnim prediktorima zadovoljstva romantičnim odnosom. Drugim riječima, sudionici koji su na subskalama anksiozne i izbjegavajuće privrženosti postizali više rezultate, u prosjeku su izvještavali o manje zadovoljavajućem romantičnom odnosu. Model koji uključuje dimenzije privrženosti pokazao se značajnim, te je njima objašnjeno dodatnih 17.1% varijance kriterija.

Konačno, u četvrtom koraku, kako bi se ispitala moderatorska uloga spola, u regresijsku su jednadžbu uvrštene interakcije spola i pojedinih osobina ličnosti mračne tetrade te interakcije

spola i dimenzija privrženosti. Prije stvaranja interakcijskih varijabli, kako bi se smanjili problemi vezani uz multikolineranost (Robinson i Schumacker, 2009), prediktorske varijable su centrirane. Pokazalo se kako je model s uvrštenim dvostrukim interakcijama značajan, te je ukupnoj varijanci zadovoljstva u romantičnim odnosima pridonio dodatnih 3.2%. Značajnim negativnim prediktorom u ovom koraku pokazala se izbjegavajuća privrženost, a moderatorska uloga spola utvrđena je samo za odnos psihopatije i zadovoljstva u romantičnim odnosima. Rezultati su prikazani na Slici 1.

Slika 1. Grafički prikaz odnosa spola i psihopatije na skali zadovoljstva romantičnim odnosom (N=298).

Kao što se može vidjeti na Slici 1, i kod muškaraca i kod žena s porastom izraženosti osobine psihopatija opada zadovoljstvo romantičnim odnosima, međutim, taj pad je veći kod muškaraca nego kod žena.

Rasprava

Pregledom postojeće literature o zadovoljstvu u romantičnim odnosima moguće je zaključiti kako postoje brojne varijable koje na njega utječu, a neke od njih su i osobine ličnosti te privrženost. Stoga su postavljena tri istraživačka problema: (1) ispitati postoje li spolne razlike u različitim osobinama ličnosti mračne tetrade, dimenzijama privrženosti partneru i zadovoljstvu u romantičnim odnosima, kao i njihovim odnosima, (2) ispitati odnos osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima te (3) ispitati mogućnost predviđanja zadovoljstva u romantičnim odnosima na temelju osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru.

U skladu s prvom postavljenom hipotezom, muškarci su na svim subskalama mračne tetrade postizali značajno više rezultate u odnosu na žene. U dosadašnjim istraživanjima mračne tetrade jedan od najkonzistentnijih rezultata je taj da na svim subskalama, neovisno o korištenim upitnicima, više rezultate postižu muškarci (Furnham, Richards i Paulhus, 2013; Furnham i Trickey, 2011; Jonason, Koenig i Tost, 2010; March, Grieve, Marrington i Jonason, 2017; Paulhus i Williams, 2002). Rezultati također pokazuju kako su spolne razlike najizraženije na osobini sadizma (Plouffe i sur., 2018), dok su kod osobine narcizma spolne razlike bile najmanje izražene (Smoker i March, 2017). Takvi rezultati dobiveni su i u ovom istraživanju, odnosno najveće spolne razlike utvrđene su za sadizam, a najmanje za narcizam.

Nadalje, prijašnjim istraživanjima pokazalo se da, generalno, muškarci imaju tendenciju ostvarivati više rezultate na dimenziji izbjegavajuće privrženosti, dok žene imaju tendenciju više rezultate ostvarivati na dimenziji anksiozne privrženosti (Scharfe, 2016). Podaci dobiveni ovim istraživanjem također govore kako su muškarci, u prosjeku, postizali značajno više rezultate na subskali izbjegavajuće privrženosti, dok za subskalu anksiozne privrženosti nisu utvrđene spolne razlike. No, treba naglasiti da rezultati prethodnih istraživanja o spolnim razlikama u različitim dimenzijama i/ili stilovima privrženosti nisu konzistentni. Dok u nekim istraživanjima nisu utvrđene spolne razlike u sigurnim i nesigurnim stilovima privrženosti (Scharfe, 2016), postoje autori koji su pronašli spolne razlike u dimenzijama nesigurne privrženosti. Na primjer, Del Giudice (2011) proveo je meta-analizu istraživanja spolnih razlika u privrženosti romantičnom partneru. Meta-analizom je utvrđena mala, ali značajna spolna razlika, pri čemu su muškarci postizali više rezultate na subskali izbjegavajuće privrženosti i niže rezultate na subskali anksiozne privrženosti. Zanimljivo je da su te razlike bile puno veće na uzorku iz zajednice, u usporedbi s razlikama dobivenim na uzorcima studenata ili onih prikupljenih putem Interneta. Naime, Del Giudice (2011) smatra kako postoje konzistentne spolne razlike u privrženosti, ali postoje i brojne varijable koje mogu iskriviti rezultate, kao što

su distribucija i vrsta uzorka, geografska regija, dob te asimetrična distribucija rezultata. Moguće je da je neka od navedenih varijabli „iskrivila“ rezultate dobivene ovim istraživanjem, zbog čega nije utvrđena spolna razlika na dimenziji anksiozne privrženosti. Zaključno, prva hipoteza je djelomično potvrđena. No, treba napomenuti da iako su utvrđene statistički značajne razlike između muškaraca i žena veličine učinaka su za većinu značajnih razlika bile male.

U skladu s drugom postavljenom hipotezom, zadovoljstvo u romantičnim odnosima bilo je negativno povezano gotovo sa svim dimenzijama mračne tetrade, izuzevši s narcizmom. Slični rezultati dobiveni su i u prethodnim istraživanjima (npr. Demircioğlu i Köse, 2018; Točaković, 2017). Kada je riječ o makijavelizmu, negativnu povezanost sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima također je utvrdila Hyla (2012). Budući da makijaveliste karakterizira izostanak potrebe za emocionalnim zbližavanjem te iskorištavanje drugih za postizanje vlastitih ciljeva (Paulhus i Williams, 2002), ovakav je rezultat očekivan. Nadalje, kao što je očekivano, sebična, dominantna i promiskuitetna ponašanja, karakteristična za psihopatiju (Paulhus i Williams, 2002), negativno su povezana sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima. Primjerice, Smith i suradnici (2014) također su utvrdili kako su psihopatske osobine ličnosti kod muškaraca u negativnoj korelaciji s njihovim zadovoljstvom romantičnim odnosom. Konačno, istraživanje koje je provela Fentem (2018) pokazuje kako je svakodnevni sadizam također negativno povezan sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima. Naime, pokazalo se kako sadisti imaju tendenciju protiviti se i ne pristajati na kompromise, što, ukoliko se često pojavljuje, najčešće narušava njihovo zadovoljstvo romantičnim odnosom (Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar i Rooke, 2010). Dobivena povezanost sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima u skladu je s rezultatima prijašnjih istraživanja. Budući da ove mračne osobine ličnosti karakterizira nedostatak empatije i antagonistično ponašanje ne čudi podatak da su povezane sa sniženim zadovoljstvom (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010).

No, kada je riječ o narcizmu, suprotno prethodnim istraživanjima (npr. Lam, 2012; Twenge i Campbell, 2009), očekivana negativna povezanost sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima nije utvrđena. No, dobiveni rezultati su u skladu s rezultatima istraživanja provedenog na uzorku studentica (Link i Bailey, 2010). Osim toga, istraživanjem koje su proveli Demircioğlu i Köse (2018), u kojem je bio veći udio ženskih sudionika, također nije utvrđena povezanost narcizma i zadovoljstva u romantičnim odnosima. Prema tome, nekonzistentni rezultati mogli bi se objasniti većim postotkom ženskih sudionika, od kojih je određeni dio i studentica. Osim toga, u obzir treba uzeti i pouzdanost subskele narcizma, koja se na ovom uzorku pokazala prilično niskom, što je također moglo utjecati na dobivene rezultate. Nadalje, drugom hipotezom istraživanja pretpostavljeno je da će zadovoljstvo u

romantičnim odnosima biti negativno povezano s osobinama ličnosti mračne tetrade te dimenzijama izbjegavajuće i anksiozne privrženosti partneru. U skladu s očekivanjima, utvrđena je negativna povezanost izbjegavajuće i anksiozne privrženosti i zadovoljstva romantičnom vezom. Dobiveni rezultati su u skladu s nizom istraživanja (npr. Brennan i Shaver, 1995; Collins i Read, 1990; prema Stackert i Bursik, 2003). Primjerice, istraživanje koje je proveo Ayenew (2016) pokazuje kako su i izbjegavajuća i anksiozna dimenzija privrženosti negativno povezane sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima. Jedno od mogućih objašnjenja dobivenih odnosa je da nesigurno privržene odrasle osobe koje su doživjele nezadovoljavajuće i neispunjavajuće odnose kao dojenčad ulaze u romantične odnose s istim očekivanjima, odnosno da će vjerojatno biti nezadovoljavajući. Za razliku od njih, sigurno privržene osobe koje su doživjele ugodne i sigurne odnose u djetinjstvu u romantične odnose u odrasloj dobi ulaze očekujući slična iskustva (Stackert i Bursik, 2003). Ukupno uzevši, budući da povezanost narcizma i zadovoljstva romantičnim odnosom nije utvrđena, hipoteza se smatra djelomično potvrđenom.

Konačno, posljednjom hipotezom istraživanja pretpostavljeno je da će osobine ličnosti mračne tetrade i dimenzije izbjegavajuće i anksiozne privrženosti biti značajni negativni prediktori zadovoljstva u romantičnim odnosima. U skladu s prethodnim istraživanjima (npr. Uysal, 2016), spol se nije pokazao značajnim prediktorom. No uvođenjem osobina ličnosti mračne tetrade, spol postaje značajnim prediktorom, a značajnim prediktorima pokazale su se i osobine psihopatija i sadizam. U ovom istraživanju, kao i nekim drugima (npr. Jonason i sur., 2010; Furnham i Trickey, 2011) utvrđeno je da su osobine psihopatija i sadizam izraženije kod muškaraca, zbog čega bi se doprinos spola kao prediktora eventualno mogao pripisati spolnim razlikama na subskalama psihopatije i sadizma, osobinama koje su se u ovom koraku pokazale značajnim prediktorima. Da podsjetimo, veličine učinaka za utvrđene spolne razlike kreću se od srednjih do velikih. Negativnim prediktorima zadovoljstva u romantičnim odnosima osobine psihopatija i sadizam pokazale su se i u nekim prijašnjim istraživanjima (npr. Uysal, 2016; Fentem, 2018). Prijašnjim istraživanjima dobiveno je kako osobe koje na skali psihopatije postižu više rezultate u svojim romantičnim odnosima obično pokazuju manje obvezivanje te imaju manje povjerenja u partnera (Williams, Spidel i Paulhus, 2005). Nadalje, istraživanje koje su proveli Smith i suradnici (2014) pokazuje kako je psihopatija negativno povezana s obvezivanjem i zadovoljstvom u romantičnom odnosu. Budući da psihopatiju karakteriziraju visoka impulzivnost, traženje uzbuđenja, antisocijalna i eratična ponašanja (Southard i sur., 2015), rezultat da psihopatija negativno predviđa zadovoljstvo u romantičnim odnosima nije neočekivan. Također, uzmemo li u obzir prijašnja istraživanja sadizma, nije neočekivan ni

dobiveni rezultat da ova osobina negativno predviđa zadovoljstvo u romantičnim odnosima. Primjerice, Fentem (2018) je utvrdila da izražena osobina sadizma ima negativan učinak na to koliko će osoba kod koje su sadističke osobine ličnosti izraženije svoj romantični odnos percipirati zadovoljavajućim. Osim toga, pokazalo se kako osobe koje postižu više rezultate na skali sadizma također izvještavaju o većem broju konflikata s partnerom i manje zadovoljavajućim romantičnim odnosima, što znači da konflikti u odnosu vjerojatno nisu glavni izvor užitka i zadovoljstva za osobu s izraženijim sadističkim osobinama ličnosti. Stoga, na temelju navedenih podataka, moguće je očekivati da će osobe s izraženijim psihopatskim i sadističkim tendencijama biti sklonije svoje romantične odnose doživljavati manje zadovoljavajućim.

Nadalje, uvođenjem dimenzija privrženosti u trećem koraku, psihopatija i sadizam prestaju biti značajnim prediktorima, dok značajnost pokazuju, uz spol, i dimenzija izbjegavajuće i dimenzija anksiozne privrženosti. Već je navedeno kako rezultati prijašnjih istraživanja pokazuju kako nesigurno privržene osobe postižu niže rezultate na indeksu zadovoljstva vezom (npr. Brennan i Shaver, 1995; Collins i Read, 1990; prema Stackert i Bursik, 2003). Naime, pretpostavlja se da zbog doživljenih nezadovoljavajućih i neispunjavajućih odnosa u djetinjstvu, nesigurno privržene odrasle osobe u romantične odnose vjerojatno ulaze s istim očekivanjima, očekujući slična iskustva (Stackert i Bursik, 2003). Budući da su anksiozno privržene osobe u djetinjstvu često imale zaokupljene skrbnike, one su obično pribjegavale glasnim i djetinjastim ponašanjima kojima su nastojale privući pažnju skrbnika i zadržati ih u blizini (Mikulincer i Florian, 2003). Stoga, u odrasloj dobi, ove osobe mogu postati pretjerano privržene u intimnim odnosima. Osim toga, također mogu postati opsesivne prilikom pronalaženja i zadržavanja romantičnog partnera koji će tolerirati njihove visoke razine ljubomore i potrebe za konstantnom emocionalnom podrškom i odobravanjem (Rholes i Simpson, 2004). S druge strane, izbjegavajuće privržene osobe mogu imati poteškoća prilikom pronalaženja i zadržavanja romantičnog partnera s obzirom na to da često preferiraju percipiranu sigurnost i samoću (Hazan i Shaver, 1987). Naime, Simpson i Rholes (2012) navode kako izbjegavajuće privržene osobe ovakvu privrženost najčešće razvijaju zbog toga što su njihovi skrbnici bili nemarni ili neresponzivni na njihove potrebe. Neresponzivnost skrbnika potaknut će dijete da stekne samostalnost kako bi samo pokušalo zadovoljiti nezadovoljene potrebe. Dakle, izbjegavajuće privržene osobe od djetinjstva su naučene kako se mogu oslanjati samo na sebe zbog čega u odrasloj dobi najčešće ne osjećaju ugodno u intimnim odnosima. Osobe koje postižu više rezultate na subskali izbjegavajuće privrženosti izvještavaju kako su manje uključene u svojim odnosima te kako nastoje zadržati psihološku i emocionalnu

neovisnost u odnosu (Simpson i Rholes, 2012). Uzevši u obzir navedeno, ne iznenađuje podatak da i anksiozna i izbjegavajuća privrženost negativno predviđaju zadovoljstvo u romantičnim odnosima.

Konačno, kako bi se ispitalo razlikuju li se odnosi među ispitivanim varijablama kod muškaraca i žena, u posljednjem koraku hijerarhijske regresijske analize uvedene su interakcija spola i osobina ličnosti mračne tetrade te spola i privrženosti. Uz spol i izbjegavajuću privrženost, značajnim prediktorom zadovoljstva u romantičnim odnosima pokazala se samo interakcija spola i psihopatije. Naime, porastom izraženosti osobine psihopatije i kod muškaraca i kod žena je došlo do smanjenja zadovoljstva romantičnim odnosima, međutim, taj efekt je jači za muškarce nego žene. Imajući na umu nedostatak emocionalnosti i antagonističan bihevioralni stil karakterističan za psihopatiju, ne iznenađuje podatak da izraženost ove osobine negativno utječe na zadovoljstvo romantičnim odnosom. Pokazalo se kako su psihopatske osobine ličnosti povezane s distresom i raspadom, odnosno slomom u romantičnim odnosima (Han, Weed i Butcher, 2003; Savard, Sabourin i Lussier, 2006), nevjerom (Egan i Angus, 2004), te nasiljem (Holtzworth-Munroe, Meehan, Herron, Rehman i Stuart, 2003). No, kada je riječ o osobama koje imaju slabije izražene psihopatske osobine ličnosti pokazalo se da postoje spolne razlike, pri čemu o većem zadovoljstvu u romantičnim odnosima izvještavaju muškarci. S obzirom da nema prijašnjih istraživanja koja su se bavila spolnim razlikama u odnosima među osobinama ličnosti mračne tetrade i zadovoljstva u romantičnim odnosima, nema ni rezultata koji bi se mogli usporediti s rezultatima dobivenim u ovom istraživanju. Moguće objašnjenje mogu ponuditi rezultati dosadašnjih istraživanja koji pokazuju kako žene, u odnosu na muškarce, izvještavaju o nižem zadovoljstvu u romantičnim odnosima (npr. Fowers, 1991; Vannoy i Cubbins, 2001). Naime, smatra se da uzrok spolnih razlika leži u različitom pristupu koji muškarci i žene imaju prema romantičnim odnosima, pri čemu su žene obično više usmjerene na romantične odnose te one, više nego muškarci, pažnju pridaju emocionalnoj povezanosti s partnerom (Acitelli i Young, 1996). Osim toga, žene su također sklonije više razmišljati o romantičnom odnosu, zbog čega su također sklonije, više nego što su to muškarci, izraziti nezadovoljstvo u romantičnim odnosima, popraviti odnos ili pak zatražiti razvod (Cross i Madson, 1997; Kiecolt-Glaser i Newton, 2001). Budući da dobiveni rezultati pokazuju kako se dimenzija izbjegavajuće privrženosti i osobina psihopatije mogu smatrati prediktorima zadovoljstva u romantičnim odnosima, dok za anksioznu privrženost i preostale osobine ličnosti mračne tetrade to nije slučaj, posljednja hipoteza nije potvrđena.

Metodološki nedostaci i praktične implikacije istraživanja

Potrebno je osvrnuti se i na neke nedostatke provedenog istraživanja, a koji bi mogli utjecati na valjanost izvedenih zaključaka. Prije svega, omjer muškaraca i žena u uzorku nije jednak ($n_{muškarci} = 89$, $n_{žene} = 209$). Budući da se jedna od hipoteza odnosi na spolne razlike, dobivene rezultate treba uzeti s rezervom. No, važno je ukazati na to da su, unatoč manjoj zastupljenosti muških sudionika u istraživanju, utvrđene spolne razlike u korist muškaraca. Kao što je navedeno ranije, spolne razlike u korist u muškaraca prilikom istraživanja osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzije izbjegavajuće privrženosti dobili su brojni autori (npr. Furnham i sur., 2013; Smoker i March, 2017; Scharfe, 2016; Del Giudice, 2011). Stoga, nije opravdano u potpunosti odbaciti nalaze dobivene ovim istraživanjem. U budućnosti bi svakako trebalo ovakvo istraživanje provesti na uzorku s podjednakim brojem muških i ženskih sudionika. Nadalje, svi upitnici korišteni u ovom istraživanju oslanjali su se na samoiskaze, uz koje se nerijetko veže mogućnost davanja socijalno poželjnih odgovora, osobito kada se radi o psihologijskim istraživanjima. S obzirom da socijalno poželjno davanje odgovora odražava napuhan osjećaj vlastite vrijednosti i svjesne pokušaje stvaranja što boljeg dojma (Paulhus, 1984), karakteristike zajedničke svim sastavnicama mračne tetrade, moguće je očekivati da će osobe kod kojih su osobine ličnosti mračne tetrade izraženije pribjegavati davanju socijalno poželjnih odgovora. Primjerice, Kowalski, Rogoza, Vernon i Schermer (2018) su utvrdili pozitivnu korelaciju socijalne poželjnosti i narcizma. Slično tome, dobiveno je i kako su osobe koje su na skali psihopatije postizale više rezultate bile uspješnije prilikom snižavanja njihovih rezultata na upitniku, kada je od njih traženo da to pokušaju učiniti (MacNeil i Holden, 2006). Kako bi se smanjio problem davanja socijalno poželjnih odgovora, buduća istraživanja trebala bi uključiti skale laganja prilikom korištenja samoiskaza. Također, moguće je da su sudionici sebe i svoj romantični odnos jednostavno željeli predstaviti boljim nego što jest. No, budući da se ispituje zadovoljstvo u romantičnim odnosima, odnosno subjektivan fenomen, samoiskazi se smatraju primjerenom metodom ispitivanja. No, u budućim sličnim istraživanjima bi svakako trebalo uključiti i neki mjeru davanja socijalno poželjnih odgovora, odnosno upravljanja dojmom.

Ovo istraživanje ima i određene praktične implikacije. Naime, rezultati istraživanja pokazuju kako dimenzija izbjegavajuće privrženosti ima prediktivnu snagu kada je riječ o zadovoljstvu u romantičnim odnosima. U skladu s prethodnim istraživanjima, i ovdje je potvrđeno kako je nesigurna privrženost povezana s većim nezadovoljstvom u romantičnim odnosima. Dakle, nesigurno privržene osobe bi, kako bi povećale svoje zadovoljstvo u romantičnim odnosima, trebale biti uključene u odnose s partnerima koje karakterizira ljubav,

briga i povjerenje. Naime, pokazalo se da, uključenjem u stabilnu i zadovoljavajuću vezu, može doći do promjena za one osobe čiji su modeli o sebi i drugima održavali skeptičnost o takvim vezama (Hammond i Fletcher, 1991; prema Feeney, 1999). Slično tome, osoba sigurne privrženosti može promijeniti obrazac privrženosti u nesigurni zbog negativnog iskustva u nezadovoljavajućoj vezi. Primjerice, u jednom četverogodišnjem istraživanju parova, učestali prekidi veza bili su povezani s promjenom sigurne privrženosti u nesigurnu privrženost (Kirkpatrick i Hazan, 1994; prema Feeney, 1999). S obzirom na dobivene spolne razlike ovo se posebno odnosi na izbjegavajuće privržene muškarce. Osim toga, dobiveni rezultati mogu poslužiti za daljnja istraživanja zadovoljstva u romantičnim odnosima i privrženosti partneru u odrasloj dobi. Primjerice, bilo bi zanimljivo longitudinalnim istraživanjem ispitati mogućnost promjene stila privrženosti na uzorku sudionika koji imaju izraženije osobine ličnosti mračne tetrade te kako bi se to odrazilo na njihovo zadovoljstvo romantičnim odnosom. No, buduća istraživanja bilo bi dobro provesti s ujednačenim brojem muških i ženskih sudionika. Također, budući da se pokazalo kako je gotovo četvrtina sudionika ovog istraživanja u prošlosti prekidala sa sadašnjim partnerom, što je bilo negativno povezano sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima te pozitivno povezano s dimenzijom anksiozne privrženosti, bilo bi zanimljivo kvalitativnim istraživanjem detaljnije ispitati efekte prekida na zadovoljstvo romantičnim odnosom. Osim toga, ovo istraživanje sugerira da bi u istraživanjima zadovoljstva romantičnim odnosima svakako trebalo uzeti u obzir i osobine ličnosti, budući da one, osim direktnog utjecaja na zadovoljstvo u romantičnim odnosima, utječu i na stavove o privrženosti, ciljeve te ponašanja s kojima partneri ulaze u vezu (Ozer i Benet-Martinez, 2006). Primjerice, istraživanje Velikih pet osobina ličnosti (neuroticizam, ugodnost, savjesnost, otvorenost ka iskustvu i ekstraverzija) koje je proveo Schmidt (2003) pokazuje kako niske razine ugodnosti i savjesnosti predviđaju prijevaru u odnosima. Osim toga, pokazalo kako niski neuroticizam te visoka ugodnost, savjesnost i ekstraverzija predviđaju veće zadovoljstvo romantičnim odnosom (Malouff, Thorsteinsson i Schutte, 2005).

Zaključak

Istraživanje je provedeno na uzorku prikupljenom metodom snježne grude, putem društvenih mreža (*Facebook*). U istraživanju je sudjelovalo ukupno $N = 298$ sudionika u dobi između 18 i 35 godina koji su u romantičnom odnosu s drugom osobom, pri čemu je $n = 209$ (29.9 %) sudionika bilo ženskog spola. Cilj istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti mračne tetrade i dimenzija privrženosti partneru sa zadovoljstvom u romantičnim odnosima, te spolne razlike u ispitivanim varijablama. Istraživanjem su utvrđene spolne razlike na svim subskalama mračne tetrade, kao i na dimenziji izbjegavajuće privrženosti, pri čemu su muškarci ostvarivali više rezultate. No, budući da su očekivane spolne razlike i na dimenziji anksiozne privrženosti, koje nisu utvrđene, prva hipoteza ovog istraživanja djelomično je potvrđena. Nadalje, dobivenim rezultatima djelomično je potvrđena druga hipoteza istraživanja, budući da je utvrđeno kako je zadovoljstvo u romantičnim odnosima negativno povezano s obje dimenzije privrženosti, te sa svim osobinama ličnosti mračne tetrade, osim s osobinom narcizma. Konačno, dobiveni rezultati pokazuju kako se samo osobina psihopatije i dimenzija izbjegavajuće privrženosti mogu smatrati prediktorima zadovoljstva u romantičnim odnosima, zbog čega posljednja hipoteza istraživanja nije potvrđena. Potrebno je provoditi daljnja istraživanja kako bi se identificirale i utvrdile varijable koje utječu na doživljavanje stresa, nezadovoljstva i nelagode u romantičnim odnosima, s ciljem pronalaženja što učinkovitijih strategija suočavanja. Osim toga, važno je da svatko bude u mogućnosti pronaći što učinkovitiji način za ostvarivanje i održavanje zadovoljavajućeg i kvalitetnog romantičnog odnosa.

Literatura

- Abell, L., Brewer, G., Qualter, P. i Austin, E. (2016). Machiavellianism, emotional manipulation, and friendship functions in women's friendships. *Personality and Individual Differences*, 88, 108-113.
- Acitelli, L. K. i Young, A. M. (1996). Gender and thought in relationships. *Knowledge structures in close relationships: A social psychological approach*, 147-168.
- Ali, F. i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233.
- Aronson, E., Wilson, T. D. i Akert, R. M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate.
- Ayenuw, E. (2016). The effect of adult attachment style on couples relationship satisfaction. *The International Journal of Indian Psychology*, 3(2), 50-60.
- Balakrishnan, A., Plouffe, R. A. i Saklofske, D. H. (2017). What do sadists value? Is honesty-humility an intermediary? Replicating and extending findings on the link between values and “dark” personalities. *Personality and Individual Differences*, 109, 142-147.
- Barelds, D. P., Dijkstra, P., Groothof, H. A. i Pastoor, C. D. (2017). The Dark Triad and three types of jealousy: Its' relations among heterosexuals and homosexuals involved in a romantic relationship. *Personality and Individual Differences*, 116, 6-10.
- Baron, R. M. i Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173.
- Baumeister, R. F. i Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Berezkei, T., Deak, A., Papp, P., Perlaki, G. i Orsi, G. (2013). Neural correlates of Machiavellian strategies in a social dilemma task. *Brain and cognition*, 82(1), 108-116.
- Bernard, L. C. (2013). Relationships between individual differences in motivation and borderline personality disorder, psychopathy, and maladjustment. *Psychological reports*, 113(1), 129-161.
- Bertl, B., Pietschnig, J., Tran, U. S., Stieger, S. i Voracek, M. (2017). More or less than the sum of its parts? Mapping the Dark Triad of personality onto a single Dark Core. *Personality and individual differences*, 114, 140-144.

- Book, A., Visser, B. A., Blais, J., Hosker-Field, A., Methot-Jones, T., Gauthier, N. Y., Volk, A., Holden, R. R. i D'Agata, M. T. (2016). Unpacking more “evil”: What is at the core of the dark tetrad?. *Personality and Individual Differences, 90*, 269-272.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. i Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview.
- Brewer, G., Bennett, C., Davidson, L., Ireen, A., Phipps, A. J., Stewart-Wilkes, D. i Wilson, B. (2018). Dark triad traits and romantic relationship attachment, accommodation, and control. *Personality and Individual Differences, 120*, 202-208.
- Brewer, G., Hunt, D., James, G. i Abell, L. (2015). Dark Triad traits, infidelity and romantic revenge. *Personality and Individual Differences, 83*, 122-127.
- Buckels, E. E., Trapnell, P. D. i Paulhus, D. L. (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and individual Differences, 67*, 97-102.
- Buckels, E. E., Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2013). Behavioral confirmation of everyday sadism. *Psychological science, 24*(11), 2201-2209.
- Buckels, E. E. (2012). *The pleasures of hurting others: Behavioral evidence for everyday sadism* (Doctoral dissertation, University of British Columbia).
- Buss, D. (2015). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. Psychology Press.
- Butzer, B. i Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal relationships, 15*(1), 141-154.
- Campbell, W. K. i Miller, J. D. (2011). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. John Wiley & Sons.
- Campbell, W. K. i Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity, 8*(2-3), 214-232.
- Campbell, W. K., Brunell, A. B. i Finkel, E. J. (2006). Narcissism, Interpersonal Self-Regulation, and Romantic Relationships: An Agency Model Approach.
- Chabrol, H., Van Leeuwen, N., Rodgers, R. i Séjourné, N. (2009). Contributions of psychopathic, narcissistic, Machiavellian, and sadistic personality traits to juvenile delinquency. *Personality and Individual Differences, 47*(7), 734-739.
- Chris Fraley, R. (2002). Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanisms. *Personality and social psychology review, 6*(2), 123-151.

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Hillsdale.
- Collins, N. L. i Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*, 58(4), 644.
- Cross, S. E. i Madson, L. (1997). Models of the self: self-construals and gender. *Psychological bulletin*, 122(1), 5.
- Del Giudice, M. (2011). Sex differences in romantic attachment: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(2), 193-214.
- Demircioğlu, Z. I. i Köse, A. G. (2018). Effects of attachment styles, dark triad, rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model. *Current Psychology*, 1-15.
- Egan, V. i Angus, S. (2004). Is social dominance a sex-specific strategy for infidelity?. *Personality and Individual Differences*, 36(3), 575-586.
- Feeney, J. A. (1999). Adult romantic attachment and couple relationships.
- Fentem, A. (2018). *The Impact of Couples' Conflicts on Everyday Sadists' Perceived Relationship Satisfaction* (Doctoral dissertation, Southern Illinois University at Edwardsville).
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Figueredo, A. J., Vásquez, G., Brumbach, B. H., Sefcek, J. A., Kirsner, B. R. i Jacobs, W. J. (2005). The K-factor: Individual differences in life history strategy. *Personality and individual differences*, 39(8), 1349-1360.
- Fraley, R. C., Waller, N. G. i Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*, 78(2), 350.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3-4), 209-221.
- Funk, J. L. i Rogge, R. D. (2007). Testing the ruler with item response theory: increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 572.
- Furnham, A., Richards, S. C. i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Furnham, A. i Trickey, G. (2011). Sex differences in the dark side traits. *Personality and Individual Differences*, 50(4), 517-522.

- Guterman, S. S. (1970). *The Machiavellians: A social psychological study of moral character and organizational milieu*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Han, K., Weed, N. C. i Butcher, J. N. (2003). Dyadic agreement on the MMPI-2. *Personality and Individual Differences*, 35(3), 603-615.
- Hazan, C. i Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511.
- Hewstone, M. i Stroebe, W. (2003). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Naklada Slap.
- Hirschi, A. i Jaensch, V. K. (2015). Narcissism and career success: Occupational self-efficacy and career engagement as mediators. *Personality and Individual Differences*, 77, 205-208.
- Holtzman, N. S. i Donnellan, M. B. (2015). The roots of Narcissus: Old and new models of the evolution of narcissism. In *Evolutionary perspectives on social psychology* (pp. 479-489). Springer, Cham.
- Holtzworth-Munroe, A., Meehan, J. C., Herron, K., Rehman, U. i Stuart, G. L. (2003). Do subtypes of maritally violent men continue to differ over time?. *Journal of consulting and clinical psychology*, 71(4), 728.
- Hyla, Magdalena. (2012). Machiavellianism, relationship satisfaction, and the use of influence tactics in a close relationship.
- Jakobwitz, S. i Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 331-339.
- James, L. R. i Brett, J. M. (1984). Mediators, moderators, and tests for mediation. *Journal of Applied Psychology*, 69(2), 307.
- Jonason, P. K., Koenig, B. L. i Tost, J. (2010). Living a fast life. *Human Nature*, 21(4), 428-442.
- Jones, D. N., i Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personalities. *Journal of Research in Personality*, 21, 28-41.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2010). Different provocations trigger aggression in narcissists and psychopaths. *Social Psychological and Personality Science*, 1(1), 12-18.
- Judd, C. M. i Kenny, D. A. (1981). Process analysis: Estimating mediation in treatment evaluations. *Evaluation review*, 5(5), 602-619.
- Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2003). Validacija instrumenta za mjerenje privrženosti u različitim vrstama bliskih odnosa: Modifikacija Brennanova Inventara iskustava u bliskim vezama. *Suvremena psihologija*, Vol 6, 73-91.

- Kiecolt-Glaser, J. K. i Newton, T. L. (2001). Marriage and health: his and hers. *Psychological bulletin*, 127(4), 472.
- Klann, M. (2017). *The dark tetrad and its relations with maladaptive personality traits and sexual tactics* (Doctoral dissertation, Southern Illinois University at Edwardsville).
- Kline, R. B. (1998). Software programs for structural equation modeling: Amos, EQS, and LISREL. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 16, 343-364.
- Konrath, S., Corneille, O., Bushman, B. J. i Luminet, O. (2014). The relationship between narcissistic exploitativeness, dispositional empathy, and emotion recognition abilities. *Journal of Nonverbal Behavior*, 38(1), 129-143.
- Kowalski, C. M., Rogoza, R., Vernon, P. A. i Schermer, J. A. (2018). The Dark Triad and the self-presentation variables of socially desirable responding and self-monitoring. *Personality and Individual Differences*, 120, 234-237.
- Küfner, A. C., Nestler, S. i Back, M. D. (2013). The two pathways to being an (un-) popular narcissist. *Journal of Personality*, 81(2), 184-195.
- Lam, Z. K. W. (2012). Narcissism and romantic relationship: The mediating role of perception discrepancy.
- Leary, M. R. i Hoyle, R. H. (Eds.). (2009). *Handbook of individual differences in social behavior*. Guilford Press.
- Levitt, M. J., Silver, M. E. i Franco, N. (1996). Troublesome relationships: A part of human experience. *Journal of Social and Personal Relationships*, 13(4), 523-536.
- Link, C. i Bailey, W. (2010). Narcissism, relationship satisfaction, and emotional intelligence among female college students. *Discovery, The Student Journal of Dale Bumpers College of Agricultural, Food and Life Sciences*, 11(1), 27-32.
- Mack, T. D., Hackney, A. A. i Pyle, M. (2011). The relationship between psychopathic traits and attachment behavior in a non-clinical population. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 584-588.
- MacNeil, B. M. i Holden, R. R. (2006). Psychopathy and the detection of faking on self-report inventories of personality. *Personality and Individual Differences*, 41(4), 641-651.
- Mahmut, M. K., Menictas, C., Stevenson, R. J. i Homewood, J. (2011). Validating the factor structure of the Self-Report Psychopathy Scale in a community sample. *Psychological Assessment*, 23(3), 670.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S. i Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait emotional intelligence and romantic relationship satisfaction: A meta-analysis. *The American Journal of Family Therapy*, 42(1), 53-66.

- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B. i Schutte, N. S. (2005). The relationship between the five-factor model of personality and symptoms of clinical disorders: A meta-analysis. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(2), 101-114.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N. i Rooke, S. E. (2010). The five-factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127.
- March, E., Grieve, R., Marrington, J. i Jonason, P. K. (2017). Trolling on Tinder®(and other dating apps): Examining the role of the Dark Tetrad and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 110, 139-143.
- Mikulincer, M. i Florian, V. (2003). Attachment style and affect regulation: Implications for coping with stress and mental health. *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*, 535-557.
- Morf, C. C. i Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological inquiry*, 12(4), 177-196.
- Ojha, H. (2007). Parent-child interaction and Machiavellian orientation. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 33(2), 285-289.
- O'meara, A., Davies, J. i Hammond, S. (2011). The psychometric properties and utility of the Short Sadistic Impulse Scale (SSIS). *Psychological assessment*, 23(2), 523.
- Ozer, D. J. i Benet-Martinez, V. (2006). Personality and the prediction of consequential outcomes. *Annu. Rev. Psychol.*, 57, 401-421.
- Paulhus, D. L. i Jones, D. N. (2015). Measuring dark personalities via questionnaire. In G. J. Boyle, D. H. Saklofske & G. Matthews (Eds.), *Measures of personality and social psychological constructs* (pp.562-594). San Diego, CA: Academic Press.
- Paulhus, D. L. (2014). Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*, 23(6), 421-426.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of research in personality*, 36(6), 556-563.
- Paulhus, D. L. (1984). Two-component models of socially desirable responding. *Journal of personality and social psychology*, 46(3), 598.
- Plouffe, R. A., Smith, M. M. i Saklofske, D. H. (2018). A psychometric investigation of the Assessment of Sadistic Personality. *Personality and Individual Differences*.
- Reidy, D. E., Shelley-Tremblay, J. F. i Lilienfeld, S. O. (2011). Psychopathy, reactive aggression, and precarious proclamations: A review of behavioral, cognitive, and biological research. *Aggression and Violent Behavior*, 16(6), 512-524.

- Rholes, W. S. i Simpson, J. A. (2004). Attachment Theory: Basic Concepts and Contemporary Questions.
- Roberts, B. W. i Robins, R. W. (2000). Broad dispositions, broad aspirations: The intersection of personality traits and major life goals. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(10), 1284-1296.
- Robinson, C. i Schumacker, R. E. (2009). Interaction effects: centering, variance inflation factor, and interpretation issues. *Multiple Linear Regression Viewpoints*, 35(1), 6-11.
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J. i Bierhoff, H. W. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism. *European Psychologist*.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M. i Agnew, C. R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal relationships*, 5(4), 357-387.
- Savard, C., Sabourin, S. i Lussier, Y. (2006). Male sub-threshold psychopathic traits and couple distress. *Personality and Individual Differences*, 40(5), 931-942.
- Scharfe, E. (2016). Sex Differences in Attachment.
- Schmitt, D. P. i International Sexuality Description Project. (2003). Universal sex differences in the desire for sexual variety: Tests from 52 nations, 6 continents, and 13 islands. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(1), 85-104.
- Simpson, J. A. i Rholes, W. S. (2012). Adult attachment, stress, and romantic relationships. *Current opinion in psychology*, 13, 19-24.
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971-980.
- Smith, C. V., Hadden, B. W., Webster, G. D., Jonason, P. K., Gesselman, A. N. i Crysel, L. C. (2014). Mutually attracted or repulsed? Actor-partner interdependence models of Dark Triad traits and relationship outcomes. *Personality and Individual Differences*, 67, 35-41.
- Smoker, M. i March, E. (2017). Predicting perpetration of intimate partner cyberstalking: Gender and the Dark Tetrad. *Computers in Human Behavior*, 72, 390-396.
- Southard, A. C., Noser, A. E., Pollock, N. C., Mercer, S. H. i Zeigler-Hill, V. (2015). The interpersonal nature of dark personality features. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(7), 555-586.
- Stackert, R. A. i Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34(8), 1419-1429.

- Stewart, A. E. i Stewart, E. A. (2006). The Preference to Excel and Its Relationship to Selected Personality Variables. *Journal of Individual Psychology*, 62(3).
- Tabashnick, B. G. i Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. 5th Edition, Allyn and Bacon, Boston.
- Tabachnick, B. G. i Fidell, L. S. (2001) Using Multivariate Statistics. 4th Edition, Allyn and Bacon, Boston.
- Točaković, V. (2017). *Mračna trijada i zadovoljstvo u romantičnoj vezi* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Department of Croatian Studies. Division of Psychology.).
- Twenge, J. M. i Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: Living in the age of entitlement*. Simon and Schuster.
- Uysal, A. N. (2016). *Predicting relationship satisfaction: Dark triad personality traits, love attitudes, attachment dimensions* (Master's thesis, Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Vannoy, D. i Cubbins, L. A. (2001). Relative socioeconomic status of spouses, gender attitudes, and attributes, and marital quality experienced by couples in metropolitan Moscow. *Journal of Comparative Family Studies*, 195-217.
- Wertag, A., Vršelja, I., Tomić, T. (2011). Provjera konstruktne valjanosti Paulhusovog i Williamsovog (2002) upitnika Mračne trijade D3-27. U: V. Kolesarić (ur.). Program i sažeci priopćenja, str. 180. 19. godišnja konferencija hrvatskih psihologa Vrijeme sličnosti i razlika - izazov psihologiji i psiholozima, Osijek, Hrvatska, 12-15.10.2011.
- Williams, K. M., Spidel, A. i Paulhus, D. L. (2005, July). Sex, lies, and more lies: Exploring the intimate relationships of subclinical psychopaths. In *meeting of the Society for the Scientific Study of Psychopathy, Vancouver, BC*.